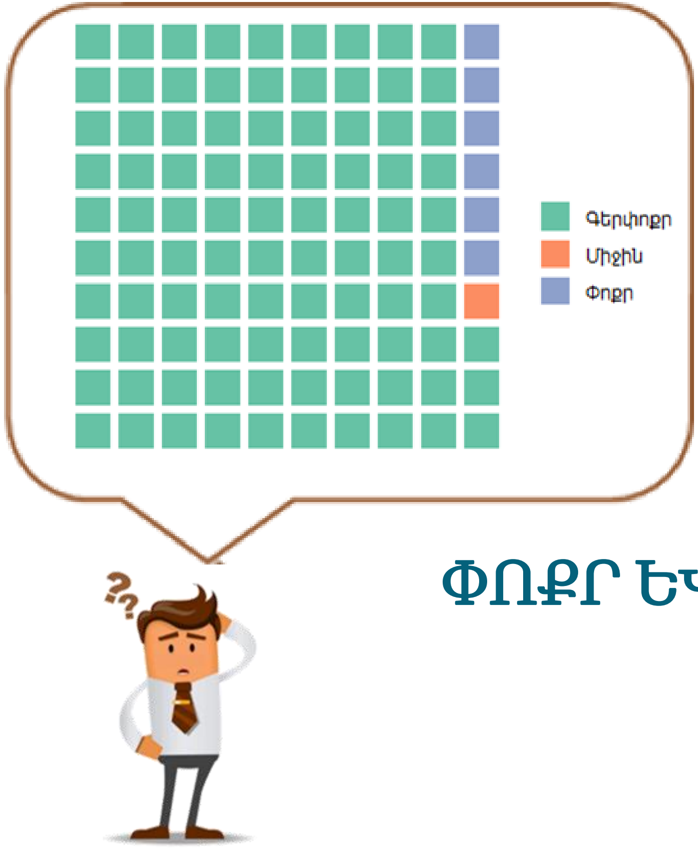

ՓՈՔՐ ԵՎ ՄԻՋԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԻՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

AMERIA
MANAGEMENT ADVISORY

Մարտ, 2020թ.

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

-ն շարունակում է ***ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇԱՐՔԸ*** ՀՀ տնտեսության տարբեր ոլորտներում:

Այս աշխատությունը նվիրված է տնտեսության կարևորագույն ոլորտներից մեկի՝ ***ՓՄՁ ՈԼՈՐՏԻ ՆԵՐԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻՆ և ՍՊԱՍՎՈՂ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐԻՆ:***

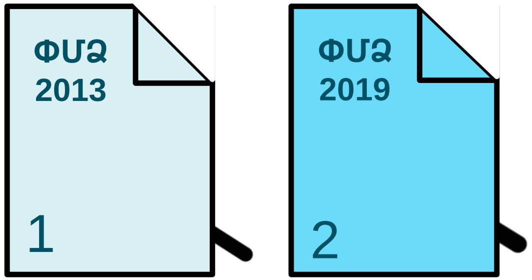

Այս աշխատանքը ***ԵՐԿՐՈՐԴՆ Է ԱՄԵՐԻԱ ՓԲԸ ԿՈՂՄԻՑ ՓՄՁ ՈԼՈՐՏԻ*** համապարփակ հետազոտությունների շարքում:

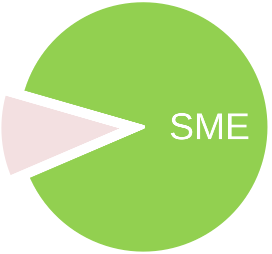

ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ

- ✓ Առկա տվյալների բազաների և զեկույցների վերլուծություն (Արմստատ, ՊԵԿ և այլն)
- ✓ Հարցում ՓՄՁ-երի շրջանում

❖ Հարցման դաշտային աշխատանքներն իրականացվել են ***2019թ. ՄԱՐՏ-ՄԱՅԻՍ ԱՄԻՍՆԵՐԻՆ:***

❖ Հետազոտությունն իրականացվել է Հայաստանի առավել խոշոր ***5 ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ***՝ Երևանի, Վանաձորի, Գյումրիի, Արմավիրի և Վաղարշապատի ***729 ՓՄՁ-ՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ:***

❖ Հաշվետվության մեջ ներկայացված տվյալները 95% վստահության միջակայքում ունեն ***3.6% ՍՏԱՆԴԱՐՏ ՇԵՂՈՒՄ***:

❖ Հետազոտությամբ ստացված ***ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ՎԵՐԱԿՇՌՎԵԼ ԵՆ:***

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՓՄՁ ոլորտի սահմանումները և դրանց կիրառումները	ՓՄՁ ոլորտի նկարագիրը Հայաստանում	Ոլորտի ներկա վիճակը և սպասումները	Ներդրումներ և նորարարություն	ՓՄՁ-ները և բանկային համակարգը	Մասնագիտական ծառայություններ	Ծանուցումներ և հավելվածներ

- ❖ Սահմանման կիրառման տարբերությունները
- ❖ Բանկերում կիրառվող սահմանումները
- ❖ Տարածաշրջանի երկրներում կիրառվող սահմանումները

- ❖ Ձեռնարկատիրական մթնոլորտը
- ❖ Փոփոխությունները 2013-ի համեմատ
- ❖ Արտաքին առևտուր
- ❖ Սպասումները
- ❖ Այլ…

- ❖ Բանկ ընտրելու կարևոր գործոնները
- ❖ Բանկային ծառայությունների օգտագործումը
- ❖ Այլ…

- ❖ ՓՄՁ քանակական գնահատականը
- ❖ Ոլորտի համապարփակ նկարագիրը

- ❖ 2018թ. իրականացված ներդրումները
- ❖ 2018թ. ներդրումները նորարարություններում
- ❖ Նոր նախագծեր և ընդլայնողական ծրագրեր
- ❖ Նոր նախագծերի ֆինանսավորման աղբյուրները

- ❖ Մասնագիտական ծառայություններից օգտվողներ
- ❖ Իրավաբանական
- ❖ Կառավարման խորհրդատվական
- ❖ Հաշվապահություն, մարքեթինգ և այլ

ՓՄՁ ՈԼՈՐՏԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՕՐԵՆՔԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ

Գերփոքր

մինչև **10** աշխատող

մինչև **100 մլն** հասույթ և ակտիվներ

Փոքր

մինչև **50** աշխատող

մինչև **500 մլն** հասույթ և ակտիվներ

Միջին

մինչև **250** աշխատող

մինչև **1500 մլն** հասույթ և **1000 մլն** ակտիվներ

- ❖ ***ՕՐԵՆՔԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ ՉՈՒՆԻ ԼԱՅՆ ԿԻՐԱՌՈՒԹՅՈՒՆ*** տարբեր մարմինների կողմից, այդ թվում ***ՆԱԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒՄ*** (ՊԵԿ, ԱՎԿ):
- ❖ ***ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԱՍԸ ՉԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ ԱՅՍ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ՝*** հիմնականում ընտրելով սեփական դասակարգումը, որը հիմնված է IFRS-ի (ՖՀՄՍ) ՓՄՁ լայն սահմանման վրա:

ՓՄՁ ՈԼՈՐՏԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՓՄՁ ՔԱՆԱԿԸ

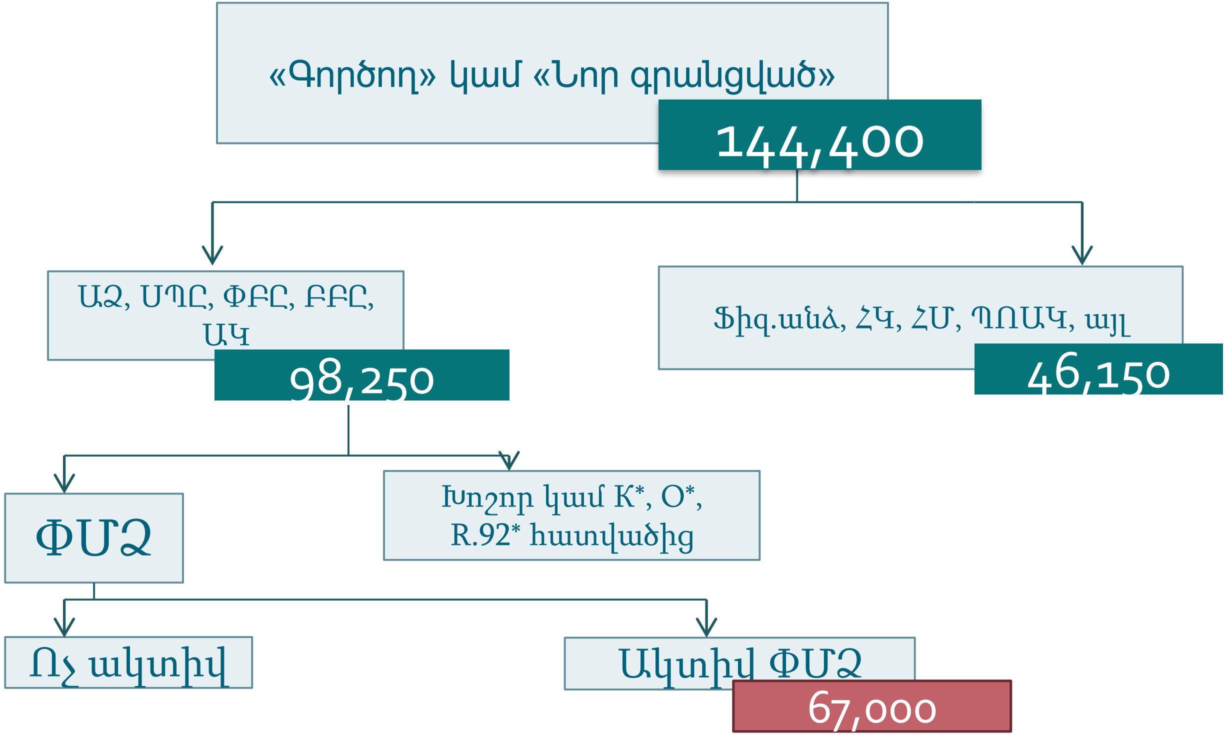

❖ ***ԱԿՏԻՎ ՓՄՁ*** սուբյեկտների կշիռը բոլոր հարկ վճարողների մեջ (ներառյալ ոչ առևտր. կազմակերպությունները և հարկ վճարող ֆիզ. անձինք) ***46-47%*** է:

❖ 2018-ի սկզբին ***~67,000 ԱԿՏԻՎ ՓՄՁ:***

❖ 2013-ի համեմատ ***ՓՄՁ-ՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ ԱՃԵԼ Է ԸՆԴԱՄԵՆԸ ՄՈՏ 4 ՀԱԶԱՐՈՎ:***

** NACE դասակարգում*

Աղբյուրը: Արմստատ, ՊԵԿ, Ամերիա ՓԲԸ

ՓՄՁ ՈԼՈՐՏԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Ոլորտի կառուցվածքը

ՓՄՁ ոլորտի կառուցվածքն

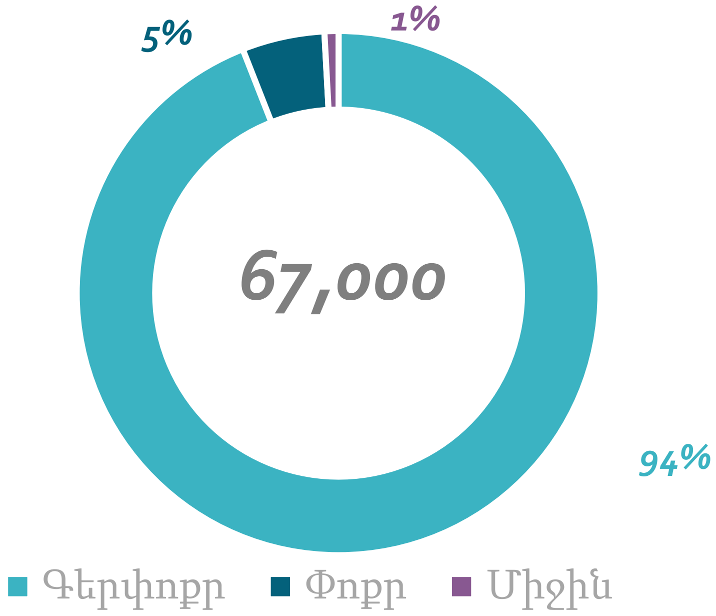

ՓՄՁ-ների դերը առևտրային բնույթի անկախ տնտեսական միավորների մեջ

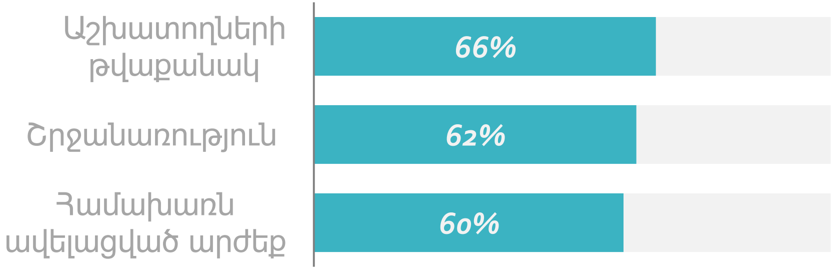

- Եթե Armstat-ի տեղեկատվությունն ամբողջականացնենք բոլոր ՓՄՁ միավորների քանակի գնահատականներով, ապա կստացվի
  - **62,990՝ գերփոքր** (93.8%),
  - **3,447՝ փոքր** (5.1%)
  - **693՝ միջին** (~1.0%)

Աղբյուրը: Արմստատ

ՓՄՁ ՈԼՈՐՏԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Աշխատողների քանակը

ՓՄՁ ոլորտի աշխատողների միջին քանակն ըստ մարզերի

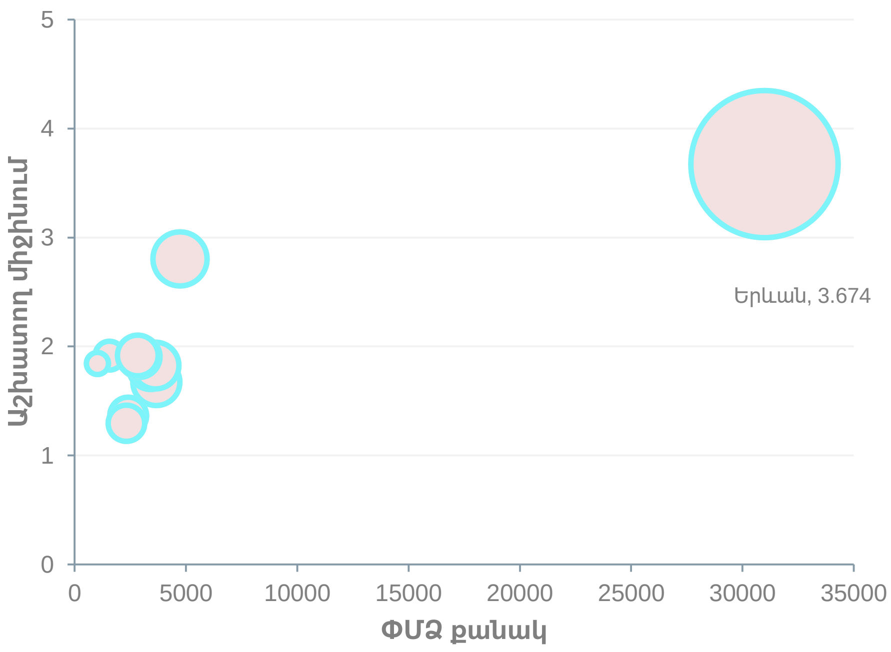

- Միջինում, ըստ ՓՄՁ չափերի՝ աշխատողների թվաքանակը հետևյալն է.
  - ***ԳԵՐՓՈՔՐ՝ 1.1 ԱՇԽԱՏՈՂ***
  - ***ՓՈՔՐ՝ 19 ԱՇԽԱՏՈՂ***
  - ***ՄԻՋԻՆ՝ 97 ԱՇԽԱՏՈՂ***
- ***ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ*** ՓՄՁ-երի աշխատողների միջին թվաքանակը ***3.7 Է, ՄԱՐԶԵՐՈՒՄ՝ 1-2*** (բացի Կոտայքից)
- Չնայած ***ԱՌԵՎՏՈՒՐՆ*** ամենամեծ քանակն է ապահովում ՓՄՁ ոլորտում՝ այստեղ ***ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ՄԻՋԻՆ ԹՎԱՔԱՆԱԿՆ ԱՄԵՆԱՓՈՔՐՆ Է*** (ի հաշիվ գերփոքրերի կշռի):

Աղբյուրը: Արմստատ

ՓՄՁ ՈԼՈՐՏԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Շրջանառություն ըստ մարզերի

Շրջանառության ծավալը 1 միավորի և 1 աշխատողի հաշվով
(ըստ մարզերի մլն)

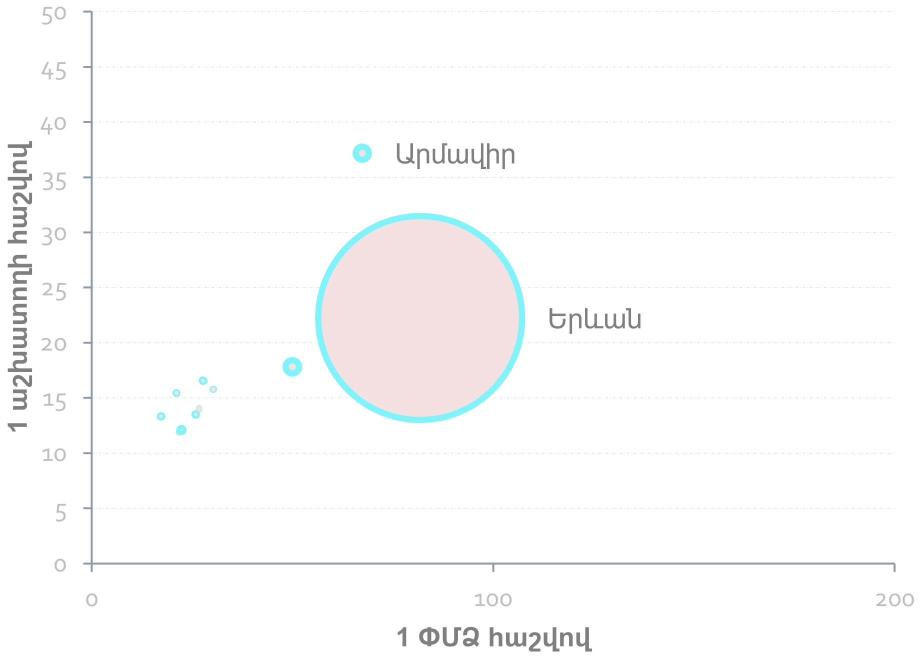

- 2017-ի ընթացքում շրջանառության ծավալը կազմել է ***3.5 ՏՐԼՆ ԴՐԱՄ*** (միջինում ***1 ՓՄՁ ՀԱՇՎՈՎ՝ 58.8 ՄԼՆ ԴՐԱՄ*** կամ ***1 ԱՇԽԱՏԱԿՑԻ ՀԱՇՎՈՎ՝ 20.8 ՄԼՆ ԴՐԱՄ***)։
- Ընդհանուր շրջանառության զգալի մասը պատկանում է մայրաքաղաքին, ինչը միավորների քանակի հաշվին է։
- Դիտարկված ՓՄՁ-ների կողմից ստեղծված համախառն ավելացված արժեքը 2017-ին ***ԿԱԶՄԵԼ Է ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ 39.2%-Ը։***

Աշխատանքի արտադրողականություն

Աշխատանքի արտադրողականությունը ՓՄՁ խմբերի և խոշորների համար՝ ըստ գործունեության խմբերի
(ՀԱԱ/աշխ. թվաքանակ, մլն դրամ)

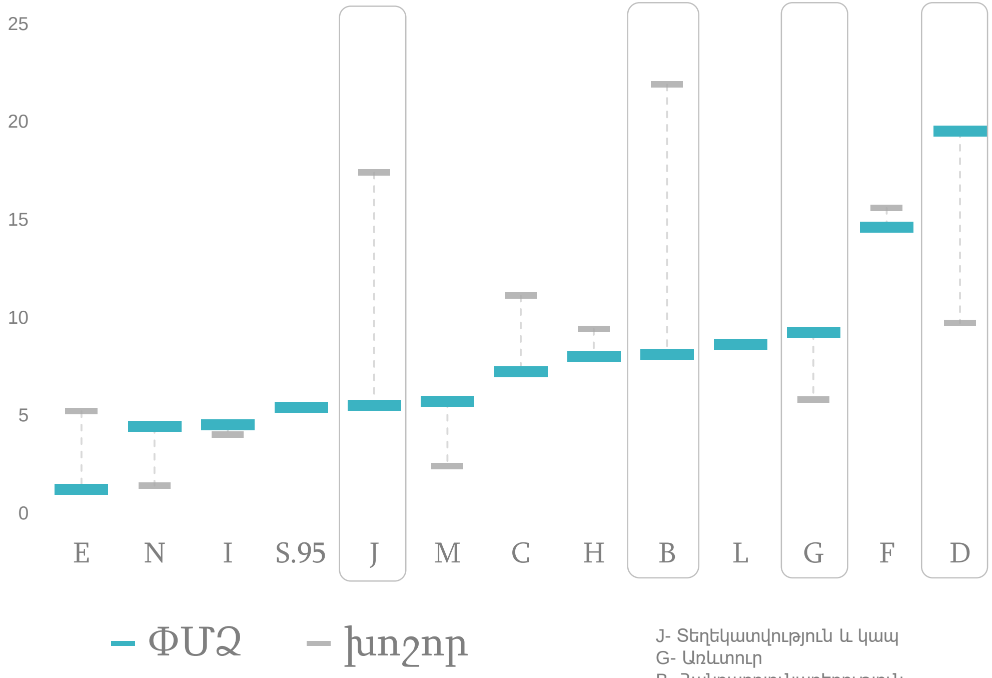

J- Տեղեկատվություն և կապ
G- Առևտուր
B- Հանքարդյունաբերություն
D- Էլ. Գազ, մատակարարում

- Ստեղծված ՀԱԱ-ն մեկ աշխատողի հաշվով կազմել է ***8.2 ՄԼՆ ԴՐԱՄ,*** իսկ ***ԽՈՇՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆԸ՝ 10.7 ՄԼՆ ԴՐԱՄ:***
  - ***ԱՌԵՎՏՐՈՒՄ (G)*** առավել արտադրողական են ՓՄՁ-ները: Դրա միակ բացատրությունը՝ ***ՈՉ ՖՈՐՄԱԼ (ՍՏՎԵՐԱՅԻՆ)*** աշխատողների առկայությունն է՝ հատկապես գերփոքր խմբում:
  - Խոշորների արտադրողականությունը շատ ավելի բարձր է ***B.ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ և J.ՏՀՏ ՈԼՈՐՏՆԵՐՈՒՄ, ՈՐՏԵՂ ՔԻՉ ԹԵ ՇԱՏ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒՄ Է ՈՉ ՖՈՐՄԱԼ*** (չգրանցված) աշխատողների խնդիրը:

ՈԼՈՐՏԻ ՆԵՐԿԱ ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐԸ

ՈԼՈՐՏԻ ՆԵՐԿԱ ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐԸ

Ձեռնարկատիրական մթնոլորտի փոփոխությունները

2019-ին ձեռնարկատիրական մթնոլորտի փոփոխությունը 2018-ի համեմատ

[-2;2] սանդղակով

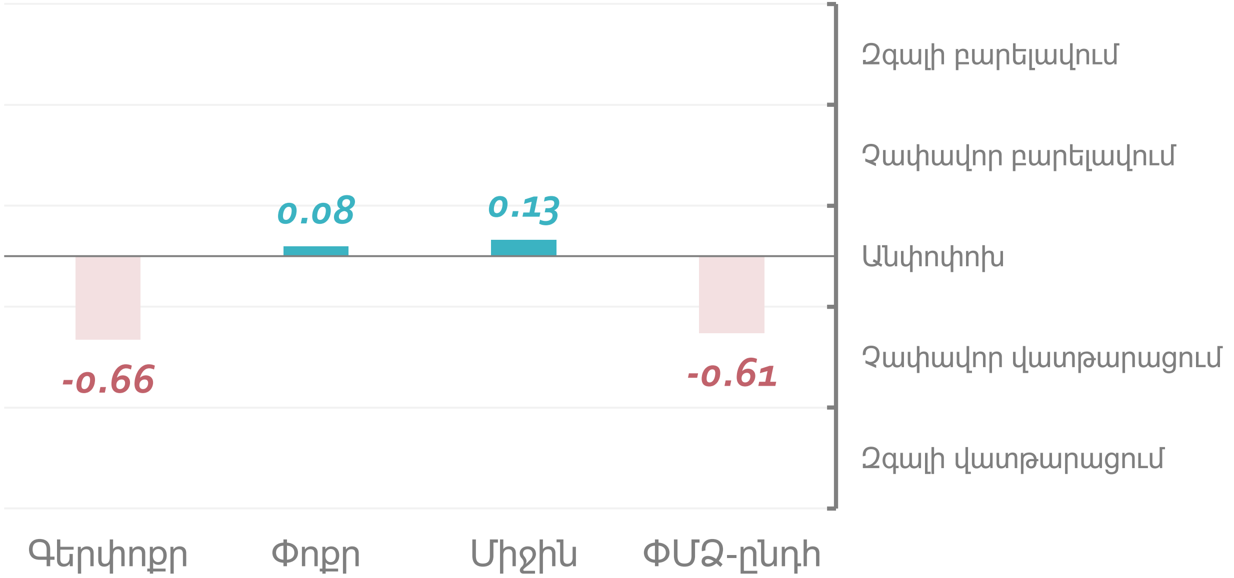

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

- ***ՓՈՔՐ ԵՎ ՄԻՋԻՆ*** չափի ձեռնարկությունները ոչ զգալի, բայց ***ԴՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԵՆ*** արձանագրել;
- ***ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄ*** իրականացնող ՓՄՁ-ները դժգոհում են, իսկ ***ԱՐՏԱՀԱՆՈՂՆԵՐԸ*** բարելավում են արձանագրում:

ՈԼՈՐՏԻ ՆԵՐԿԱ ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐԸ

Ձեռնարկատիրական մթնոլորտի փոփոխությունները

Ձեռնարկատիրական մթնոլորտի փոփոխությունը ըստ գործունեության տեսակների

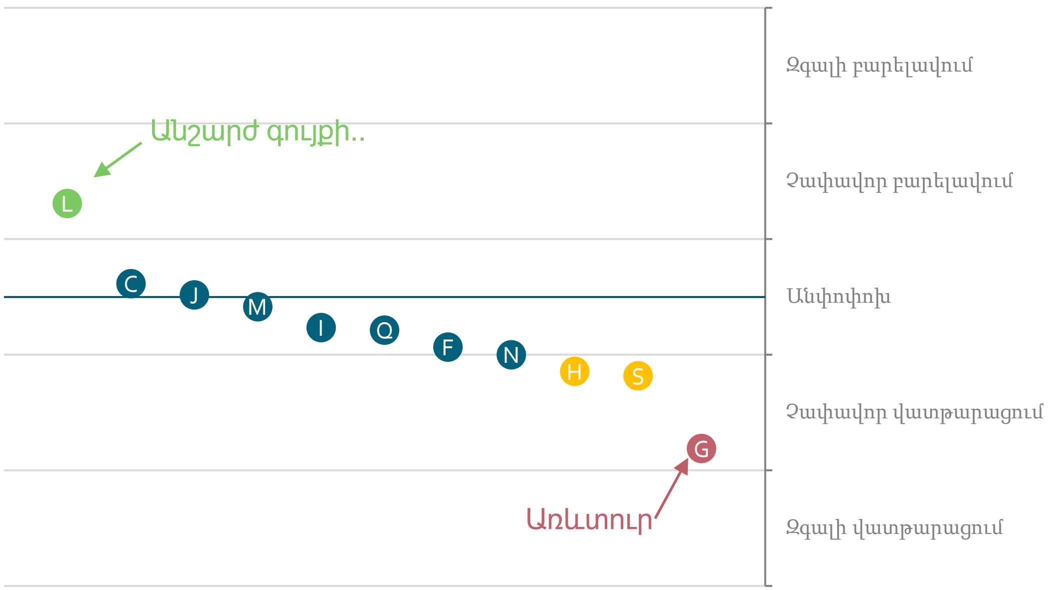

L- Անշարժ գույքի հետ կապված ծառայություններ
G- Առևտուր
S- Մասնագիտական այլ ծառայություններ

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

- ❖ ***ԱՌԵՎՏՐԻ ՈԼՈՐՏԻ ՓՄՁ-ՆԵՐՆ ԱՎԵԼԻ ԶԳԱԼԻ ՎԱՏԹԱՐԱՑՈՒՄ ԵՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐԵԼ:***

- ❖ Ըստ գործունեության տեսակի՝ առավել ***ՄԵԾ ԴՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԵՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐԵԼ «L-ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ»*** ոլորտի միավորները, ինչը թերևս բացատրվում է անշարժ գույքի գների նկատվող աճով: 2019-ին ընթացքում նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի նկատմամբ ***ՀԻՓՈԹԵՔԱՅԻՆ ՎԱՐԿԵՐԻ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ ԱՎԵԼԱՑԵԼ ԵՆ 30.8%:***

ՈԼՈՐՏԻ ՆԵՐԿԱ ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐԸ

Ծավալների ավելացման հնարավորությունը

ՓՄՁ-ների արտադրության ծավալները ավելացնելու հնարավորությունը կապիտալի և աշխատողների մակարդակը պահպանելու դեպքում

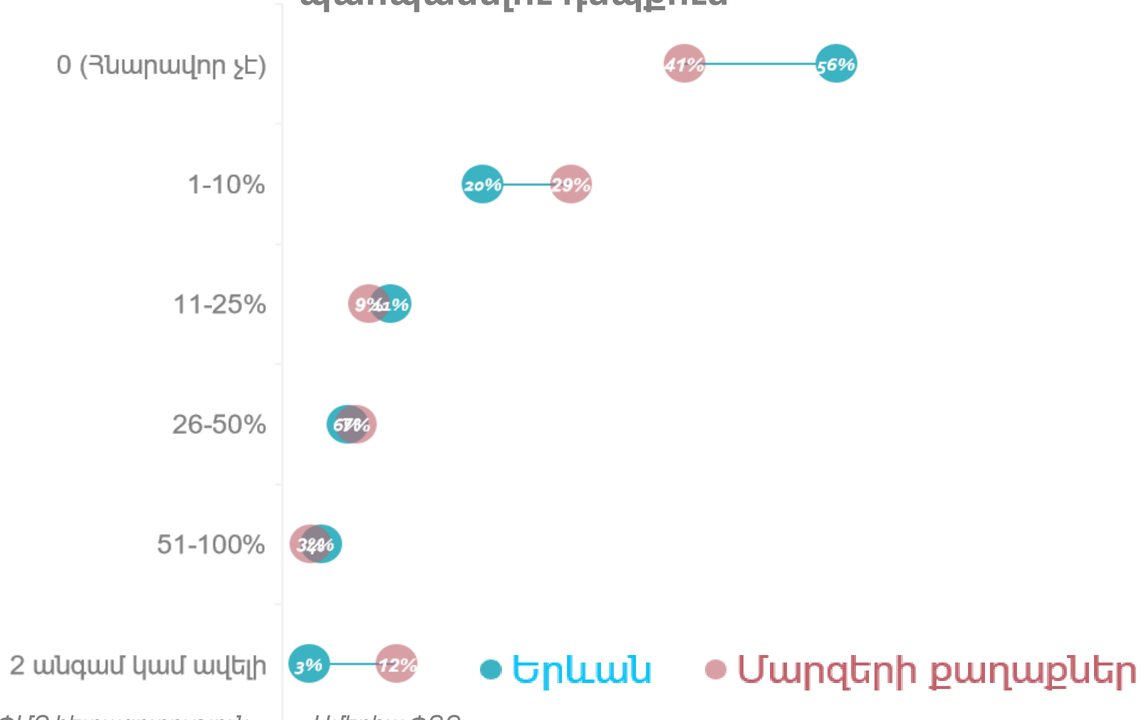

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

- Հայաստանում ՓՄՁ-ների ***ԿԵՍԻՑ ԱՎԵԼԻՆ (53%-Ը) ԳՈՐԾՈՒՄ Է ԻՐ ԱՌԱՎԵԼԱԳՈՒՅՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐՈՒՄ*** և չի կարող ավելացնել արտադրության ծավալներն առանց հավելյալ ներդրումների:

ՈԼՈՐՏԻ ՆԵՐԿԱ ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐԸ

ԹՈՂԱՐԿՄԱՆ ԱՃԻ ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐԸ

Սպասումներն ըստ արտադրության ծավալներն ավելացնելու հնարավորության

[-2;2] սանդղակով

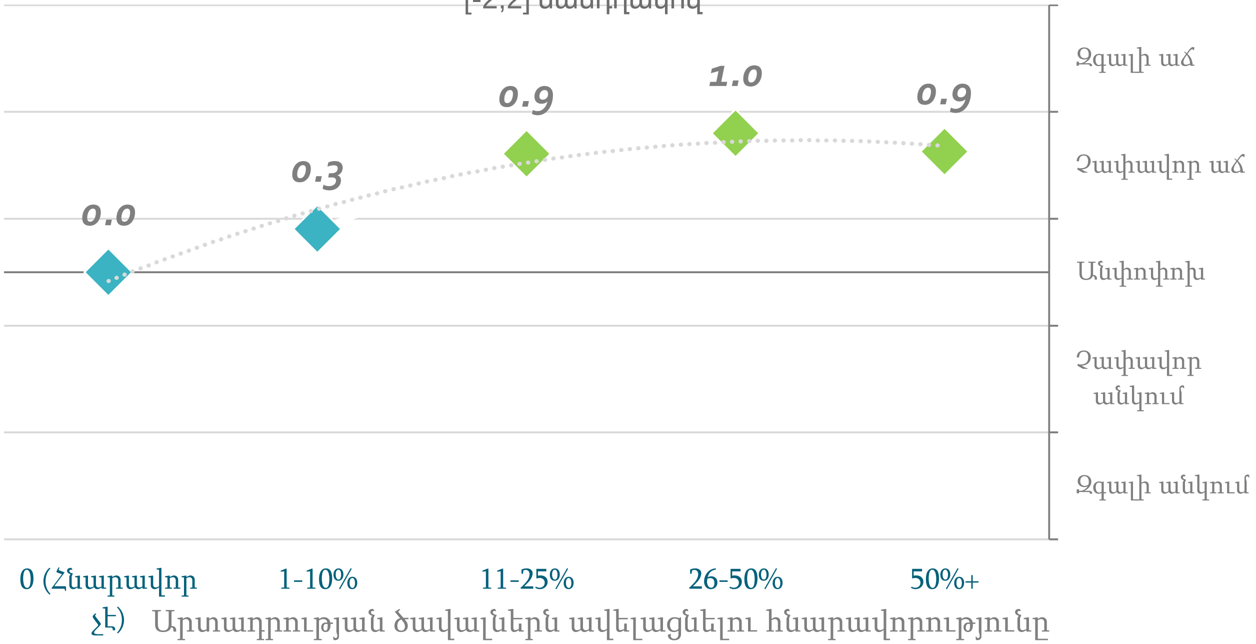

- ՓՄՁ-ների ***ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐՆ*** առաջիկա տարիներին իրենց թողարկման աճի վերաբերյալ ***ՉԱՓԱՎՈՐ ԴՐԱԿԱՆ ԵՆ:***
- ՓՄՁ-ների սպասումները ***ՈՒՂՂԱԿԻՈՐԵՆ ԿԱՊՎԱԾ ԵՆ ԻՐԵՆՑ ԹԵՐՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՀԵՏ:***

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

ԱՅՍ ԲԱԺՆՈՒՄ ՆԵՐԱՌՎԱԾ ԵՆ ՆԱԵՎ....

❖ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՎՏՐՈՎ ԶԲԱՂՎՈՂ ՓՄՁ-ՆԵՐԸ

Ներմուծում իրականացնող ՓՄՁ-ները ***(25.5%)*** արտահանում իրականացնողների (6.1%) համեմատ ***ԱՎԵԼԻ ՔԱՆ 4 ԱՆԳԱՄ ՇԱՏ ԵՆ:***

Վերջին 5 տարիներին երկրում ***ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԻ ԱՃԸ*** տեղի է ունեցել միայն ***ՄԻԱՎՈՐ ԱՐՏԱՀԱՆՈՂԻ ՀԱՇՎՈՎ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ԾԱՎԱԼԻ ԱՃԻ ՀԱՇՎԻՆ***, այլ ոչ թե մասնակիցների քանակի աճի հաշվին, քանի որ արտահանողների թիվը գրեթե չի փոխվել:

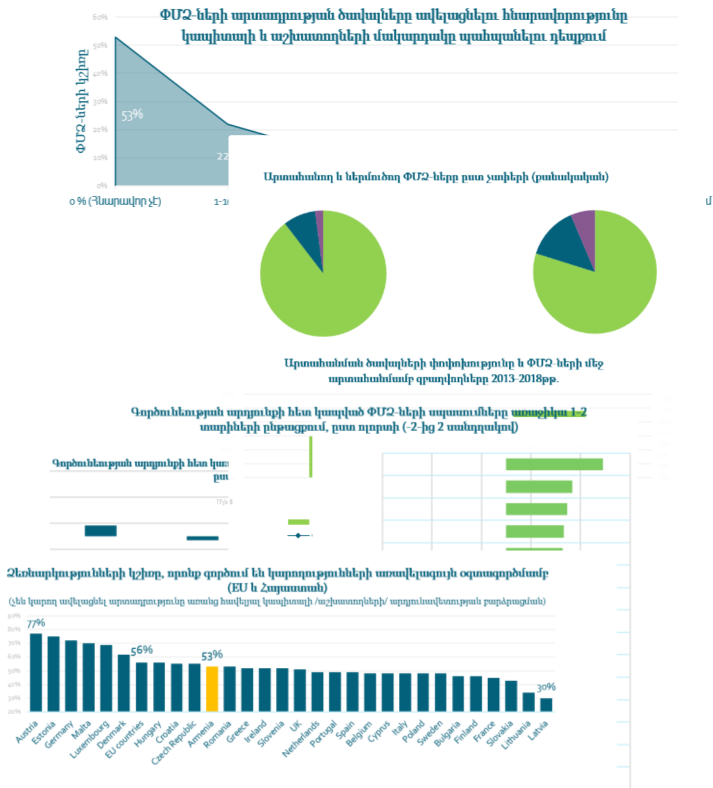

❖ Շահույթի օգտագործումը

Գերփոքրերը հիմնականում շահույթը բաշխում են ***ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԵՐԵՐԻ*** միջև, իսկ միջիններն օգտագործում են այն ***ԸՆԴԼԱՅՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ:***

❖ Շրջանառվող արժույթները

Որքան մեծ է ՓՄՁ հասույթը, այնքան ավելի փոքր է ՀՀ դրամի տեսակարար կշիռը (մինչև 10մլն դեպքում՝ 97% է):

ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

- 2018թ. ***իրականացված ներդրումները***
  - ըստ չափի,
  - ըստ տեսակի
  - ***համադրումներ 2012թ*** հետ
- 2018թ. ***ներդրումները նորարարություններում***
  - ըստ տեսակի
  - ***համադրումներ 2012թ***. հետ
- ***Նոր նախագծեր*** և ***ընդլայնողական ծրագրեր***
- Նոր նախագծերի ***ֆինանսավորման աղբյուրները***

ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ներդրումներ կատարած ՓՄՁ-ները

Ներդրումներ կատարած ՓՄՁ-ների կշիռը 2018-ին և 2012-ին

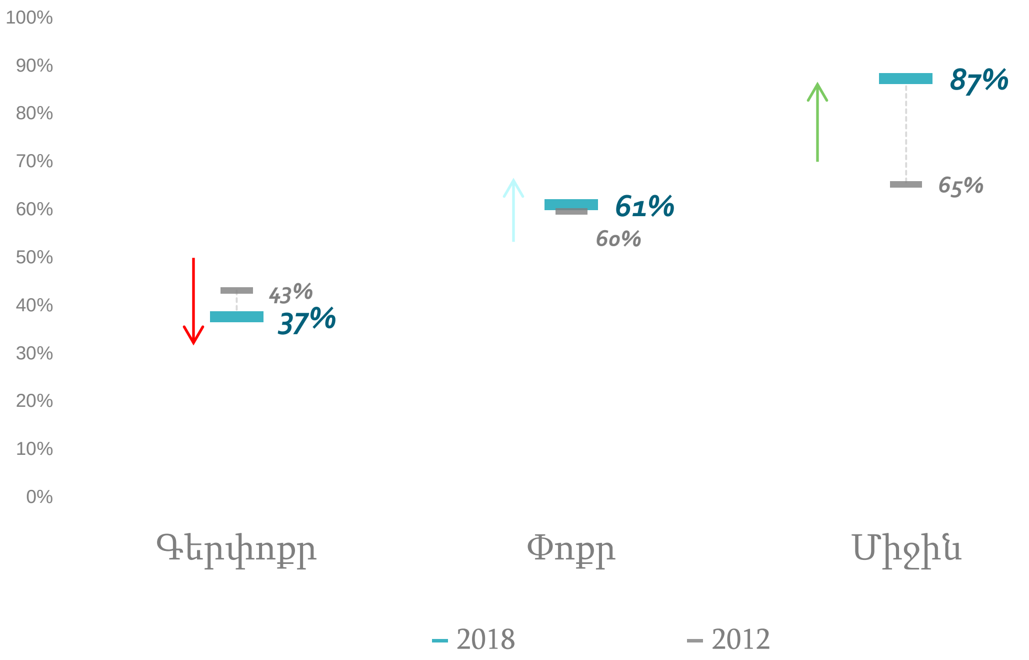

- ՓՄՁ-ների ***39%-ը*** 2018 թվականին ***ԿԱՏԱՐԵԼ Է ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ:***
- ***2012-Ի ՀԱՄԵՄԱՏ՝*** ներդրում կատարած ՓՄՁ-ների ***ԿՇԻՌԸ ՆՎԱԶԵԼ Է՝*** ի հաշիվ գերփոքրերի:
- Բացի ներդրումներ կատարողների կշռից՝ նվազել է նաև ***ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՈՐԱԿԸ*** (բնույթը). ***2013-ԻՆ՝ ՄԵՔԵՆԱ-ՍԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄ, ԱՅԺՄ՝ ՊԱՇԱՐՆԵՐ:***

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

Նորարարական ներդրումներ կատարած ՓՄՁ-ները

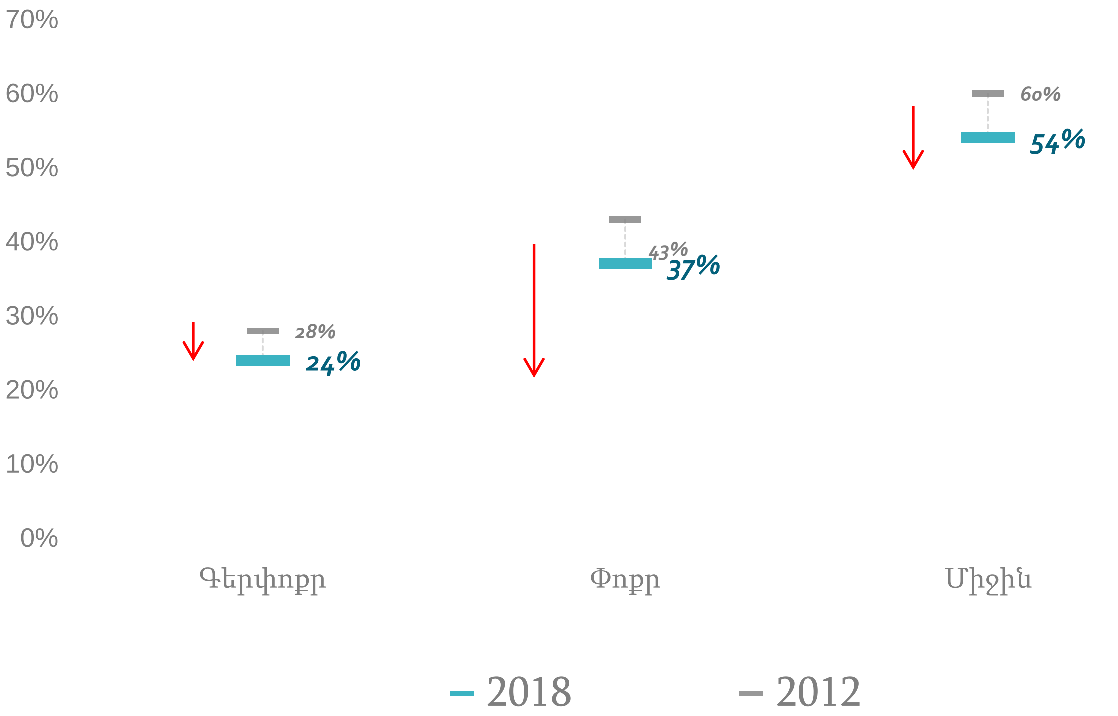

- Այս ներդրումների նվազումը, թերևս, կարող է բացատրվել ***ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՈՒՂՂԱԿԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՆՎԱԶՈՒՄՈՎ:***
- Հայտնի է, որ ՕՈՒՆ-ը, բացի ֆինանսավորումից, նաև տեխնոլոգիաների տրանսֆերտ ապահովող գործիք է և նորարարություններ է բերում տնտեսություն:

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ներդրումներն ըստ տեսակների

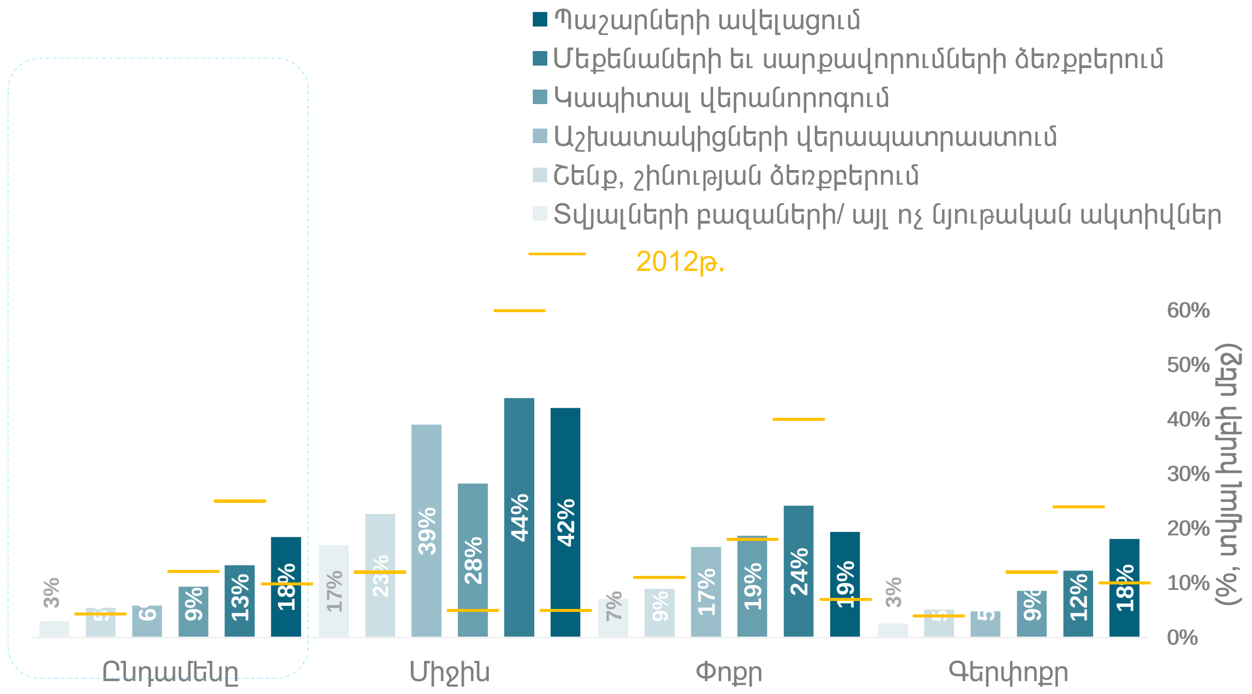

❖ Հայաստանում ՓՄՁ-ները ***ԱՎԵԼԻ ՀԱՃԱԽ*** կատարում են ***ԿԱՐՃԱԺԱՄԿԵՏ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ:***

❖ 2012թ. համեմատ՝ ՓՄՁ-ները կատարում են ավելի շատ կարճաժամկետ ներդրումները պաշարների (***WORKING CAPITAL***) ավելացման և ***ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՄԱՆ*** ուղղությամբ, փոխարենն ավելի քիչ երկարաժամկետ ներդրումներ են կատարում ***ՇԵՆՔ/ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ*** և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերման ուղղությամբ:

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Նորարարական ներդրումներ կատարած ՓՄՁ-ները

2018 թվականին ներդրումներ կատարած ՓՄՁ-ների կշիռն ըստ քաղաքների (%, տվյալ խմբի մեջ)

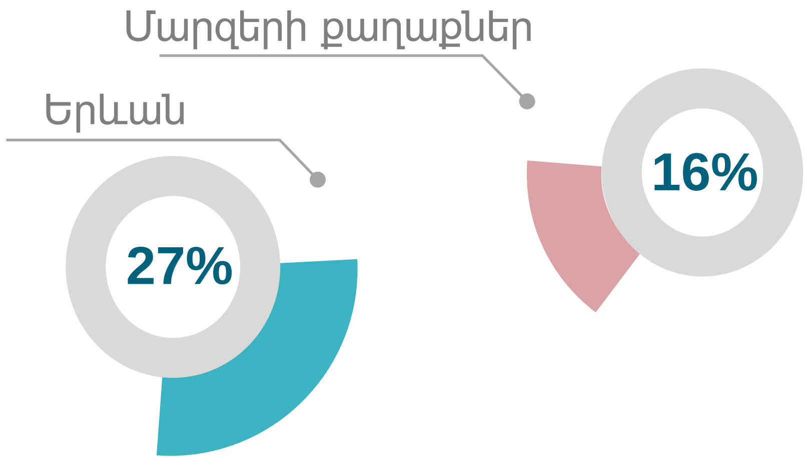

Նորարարական ներդրումներն ըստ ներդրման տեսակի

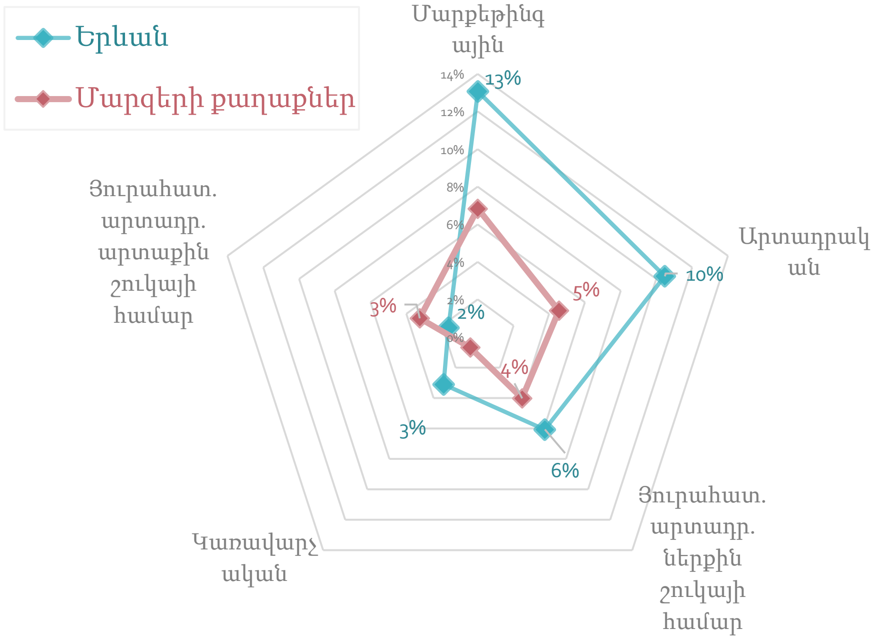

❖ Մարզերում հատկապես ցածր են ***արտադրական և մարքեթինգային*** նորարարությունները:

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

Նորարարական ներդրումներն ըստ տեսակների

Նորարարական ներդրումներ կատարած ՓՄՁ-ների կշիռը, 2012-ին և 2018-ին, տոկոսային կետ

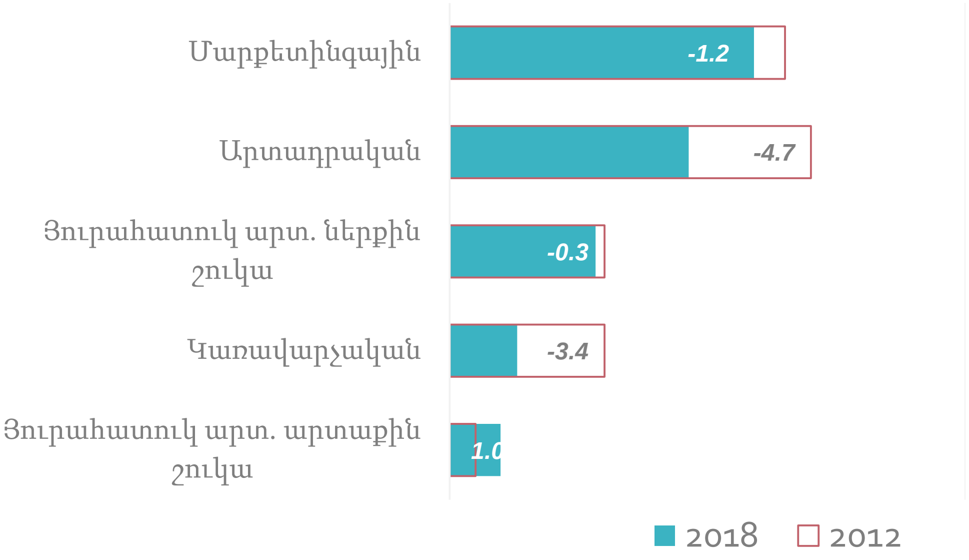

❖ ***ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՁԵՎՈՎ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԸ ՆՎԱԶԵԼ ԵՆ:***

❖ ***ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ*** ՓՄՁ-ների գերակշիռ մասն ***ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՒՄ Է ՆՈՐԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄ***՝ արտաքին շուկաներում բարձր մրցակցությանը դիմակայելու անհրաժեշտությամբ:

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Նոր նախագծեր և ընդլայնողական ծրագրերը /1-3 տարի/

Ըստ ոլորտների

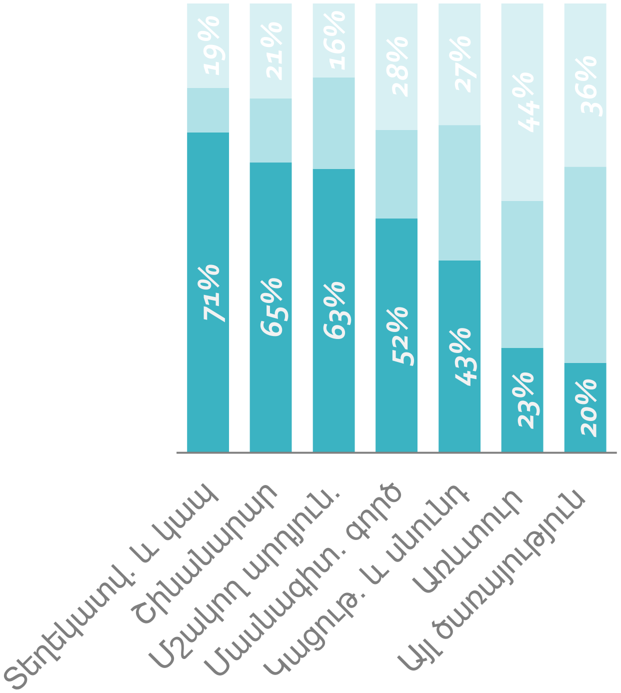

Ըստ չափերի 2013թ և 2019թ

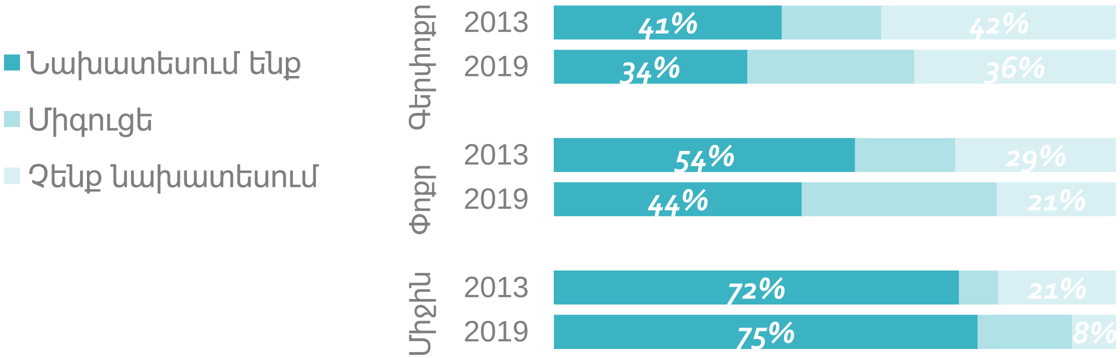

- ***ՓՄՁ-ների 35%-ն*** առաջիկա 3 տարիներին նախատեսում է նոր նախագծեր և ընդլայնողական ծրագրեր իրականացնել:
- 2013թ-ի համեմատ՝ ***ՆՎԱԶԵԼ Է*** գերփոքր ու փոքր ՓՄՁ-ների ***ԸՆԴԼԱՅՆՈՂԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐԻ ԿՇԻՌԸ:***

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ԱՅՍ ԲԱԺՆՈՒՄ ՆԵՐԱՌՎԱԾ ԵՆ ՆԱԵՎ….

❖ Ներդրումների ծավալները

❖ Նորարարական ներդրումների ազդեցությունը

❖ Նոր նախագծերը և ընդլայնողական ծրագրերը,

Դրանց ծավալային գնահատականները

❖ Այլ…

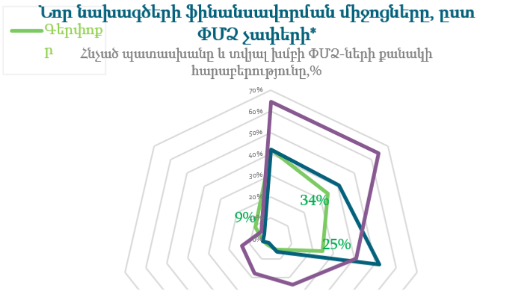

2018թ. Նորարարական ներդրումներն ու մոտակա տարիների աճի սպասումները

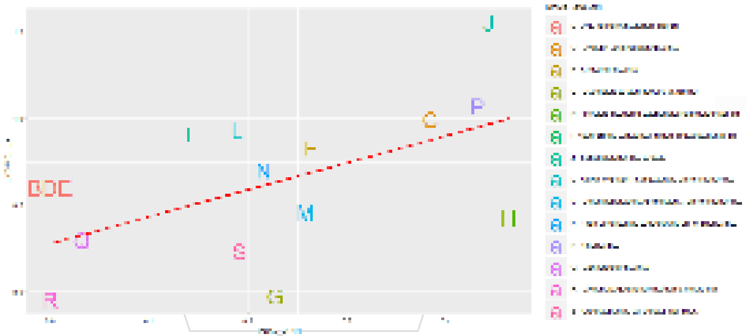

ՓՄՁ-ՆԵՐԸ ԵՎ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

- Բանկերի հետ ***ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՂ ՓՄՁ-ՆԵՐԻ*** կշիռը
- Բանկերի հետ ***ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆԸ***
- Բանկ ***ԸՆՏՐԵԼՈՒ*** կարևոր ***ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ***
  - Մասնաճյուղ, թե հեռահար բանկինգ
  - Վարկի գծով համագործակցելու ամենակարևոր գործոնները
  - Ո՞ր բանկին առաջինը կդիմեք, եթե վարկ վերցնելու լինեք:
- Բանկային ***ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ***
  - *ժամկետը, տոկոսադրույքը, մեծությունը, արժույթը*
- Բանկային ***ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ*** օգտվելու ***ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹՅՈՒՆԸ*** մոտակա 2 տարիներին
- Հայաստանում ***«ՓՄՁ ՎԱՐԿԵՐ»*** անվանումով տվյալների վերլուծությունն ըստ բանկերի

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԵՏ

Բանկերի հետ համագործակցության գնահատականը

- Բոլոր ՓՄՁ-ների ***86%-ը*** նշել է, որ ***ՎԵՐՋԻՆ 3 ՏԱՐՈՒՄ*** համագործակցել է բանկերի հետ (օգտվել է որևէ ծառայությունից):
- ***2013-ի համեմատ՝*** բանկերի հետ համագործակցող ՓՄՁ-երի կշիռներում հիմնականում ***ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ԵՂԵԼ:***

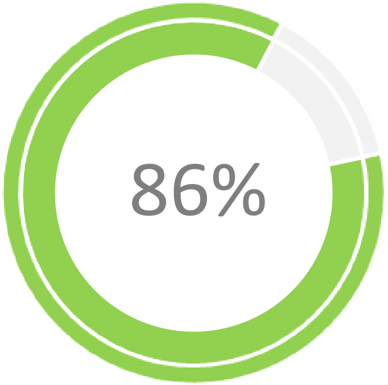

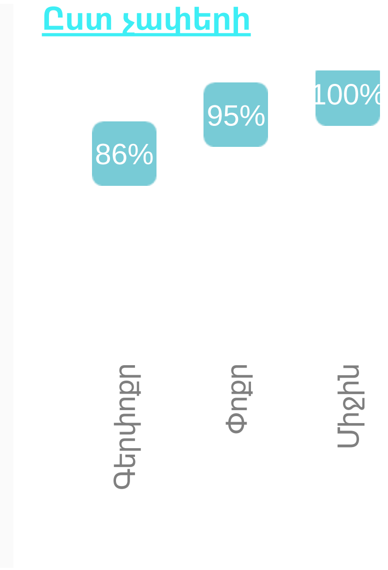

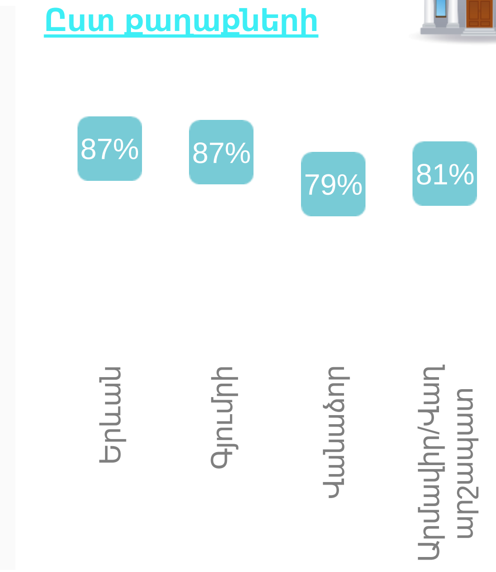

- Որքան ***ՄԵԾ*** է ՓՄՁ չափը, այնքան մեծ է ***ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԵՏ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԵԼՈՒ ՀԱՎԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ:***

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

Բանկերի հետ համագործակցության գնահատականը

Բանկերի հետ համագործակցության գնահատականներ (2013թ և 2019թ. համեմատություն)

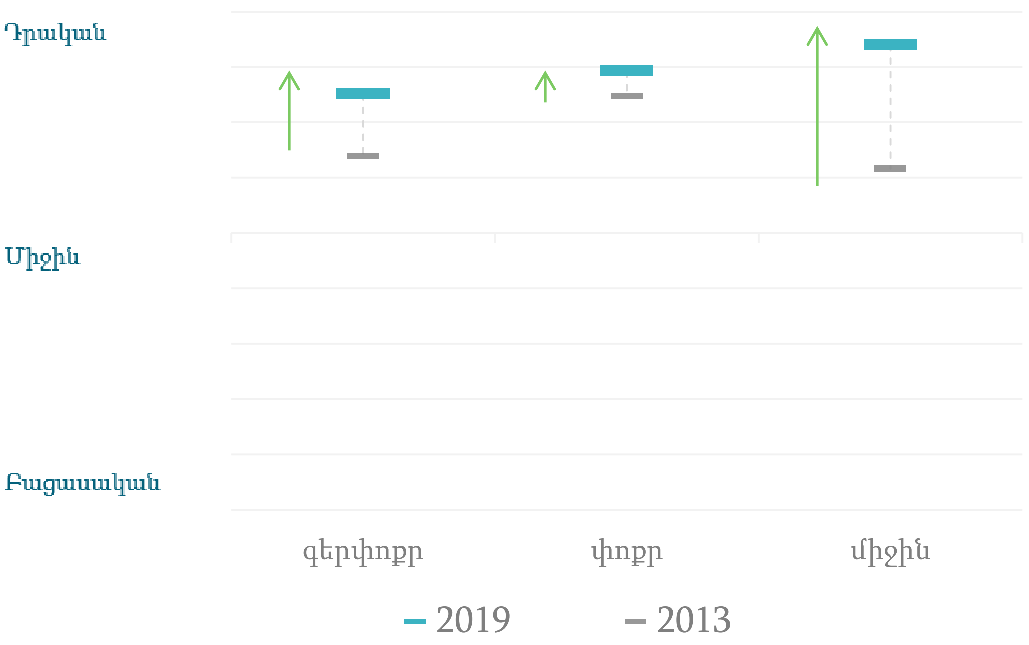

- Բանկերի հետ համագործակցությունը ՓՄՁ-ները հիմնականում ***ԴՐԱԿԱՆ ԵՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ:***
- ***2013թ. ՀԱՄԵՄԱՏ՝*** 2019թ-ին բանկերի հետ համագործակցությունից ***շատ ԱՎԵԼԻ ԳՈՀ ԵՆ:***

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԵՏ

Բանկ ընտրելու կարևոր գործոնները

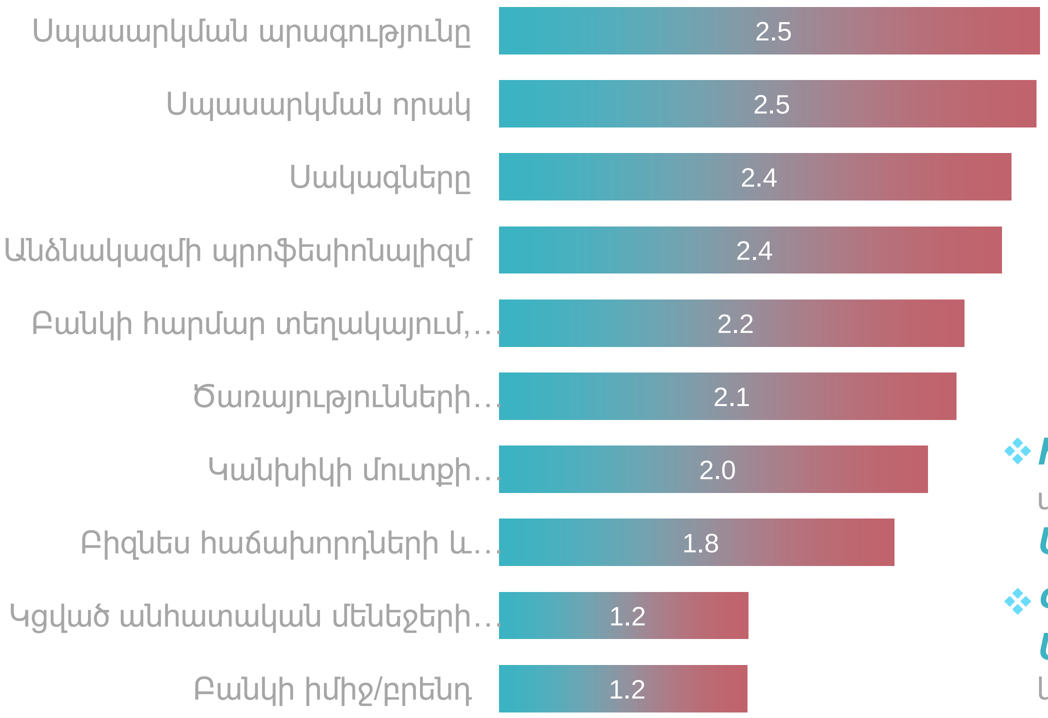

- ❖ ***ԻՆՉՊԵՍ և 2013Թ-ԻՆ,*** ՓՄՁ-ների համար սպասարկման ***ԱՐԱԳՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄՆՈՒՄ Է ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՎՈՐ ԳՈՐԾՈՆԸ:***
- ❖ ***ԳՅՈՒՄՐԻԻ*** ՓՄՁ-ները, կարծես ***ԱՄԵՆԱՊԱՀԱՆՋԿՈՏՆ ԵՆ,*** հատկապես սակագների և կանխիկի բանկոմատների առկայության առումով:

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԵՏ

Օգտագործվող ծառայությունները

Վարկ/ վարկային գիծ/ օվերդրաֆտի օգտագործումը

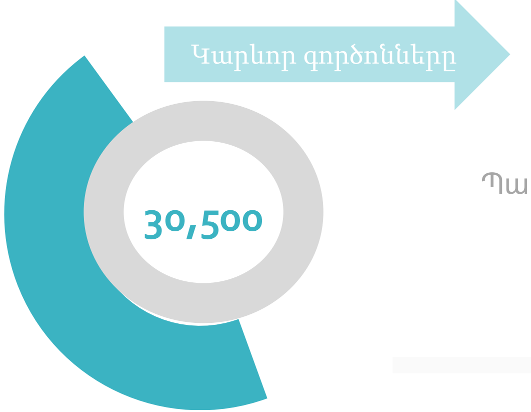

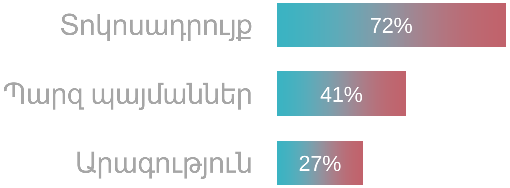

Բանկային ծառայությունների կարիքը

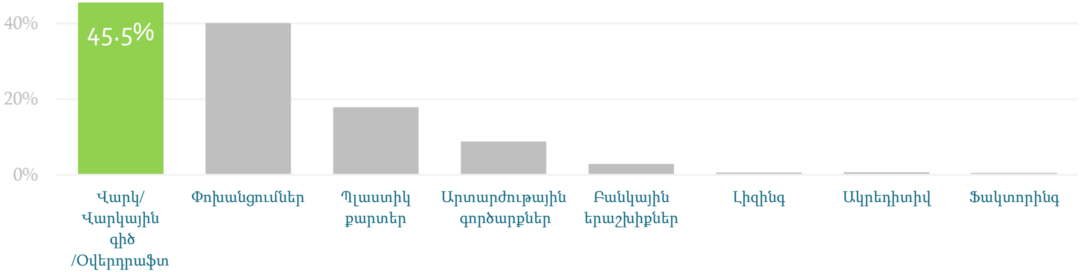

❖ ***ՎԱՐԿԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ*** (վարկ, վարկային գիծ, օվերդրաֆտ) ***ԱՄԵՆԱՏԱՐԱԾՎԱԾ*** բանկային պրոդուկտներն են ՓՄՁ-ների շրջանում, որոնց համար ամենակարևոր գործոնը ***ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔ*** է:

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԵՏ

ՓՄՁ Պորտֆելի ծավալը

Բանկերի ՓՄՁ վարկերը, 2011-2019

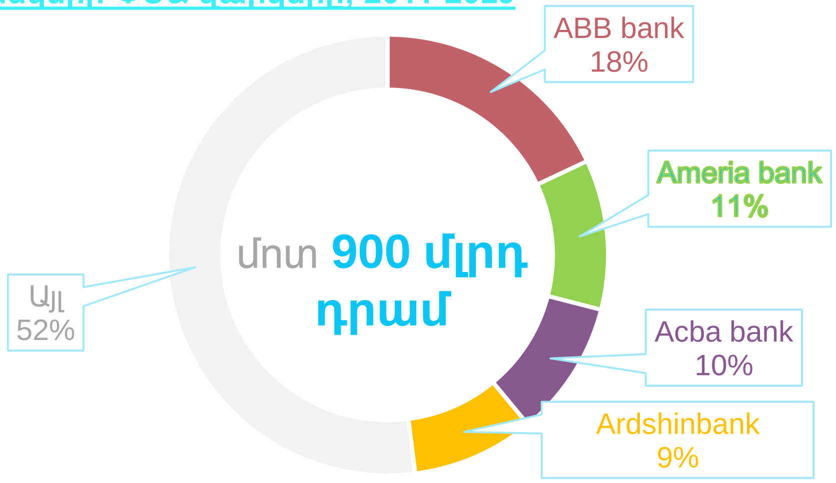

Բանկերի ՓՄՁ վարկերը, 2011-2019

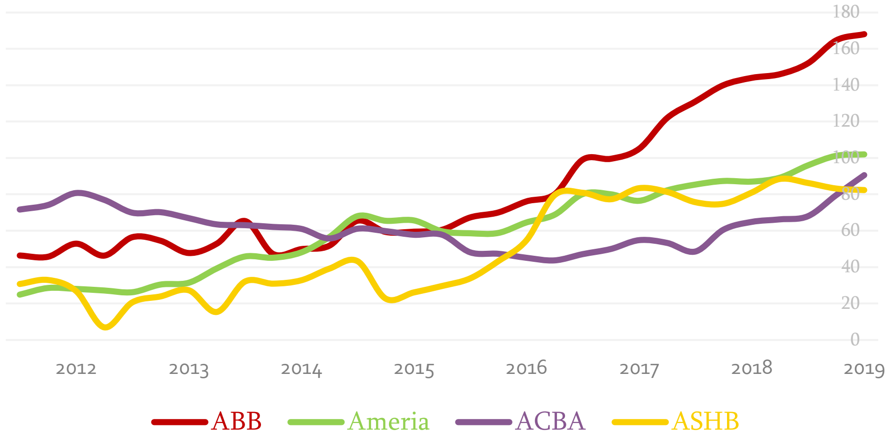

- ՓՄՁ վարկային պորտֆելը կազմում է մոտ 900 մլրդ դրամ կամ ***1.87 ՄԼՐԴ ԴՈԼԱՐ***։
- Ինչպես նշվել է, ***ՓՄՁ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՉԷ*** բանկային համակարգում։
- ՓՄՁ վարկավորման ***ԱՌԱՎԵԼ ՄԵԾ ՊՈՐՏՖԵԼ*** ունի ***ՀԱՅԲԻԶՆԵՍԲԱՆԿԸ (165 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ)***։ Վերջինիս պորտֆելը կտրուկ աճել է վերջին տարիներին։

Բանկերի միջանկյալ ֆինանսական հաշվետվություններ

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԵՏ

Գրավի առկայության ազդեցությունը

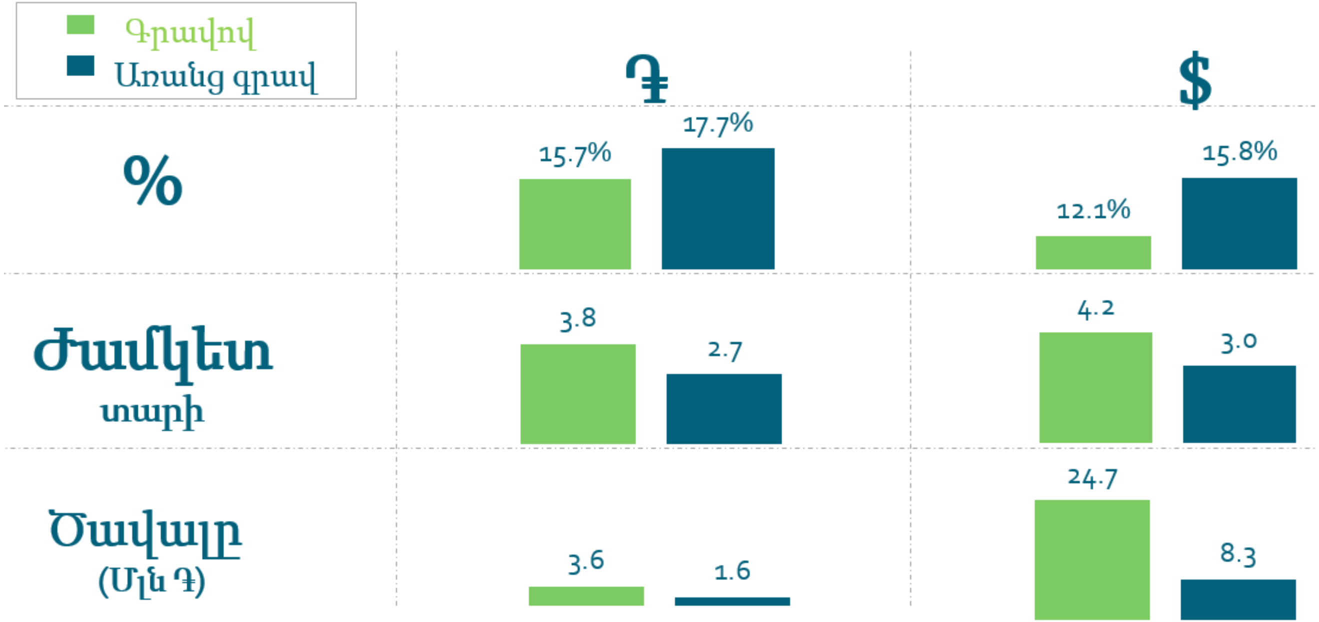

- Վարկերի մեծամասնությունը ***(56-58%) ԳՐԱՎՈՎ Է:***
- Գրավով վարկերի ծավալը ***2.5-3 ԱՆԳԱՄ ԱՎԵԼԻ ՄԵԾ Է:***
- Գրավով վարկերի ժամկետն ավելի ***ԵՐԿԱՐ*** է՝ միջինում ***1.1-1.2 ՏԱՐԻ:***
- Գրավով վարկերի ***ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆ ԱՎԵԼԻ ՑԱԾՐ Է:***

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019, Ամերիա ՓԲԸ

Մասնաճյուղային ցանց vs հեռահար բանկինգ

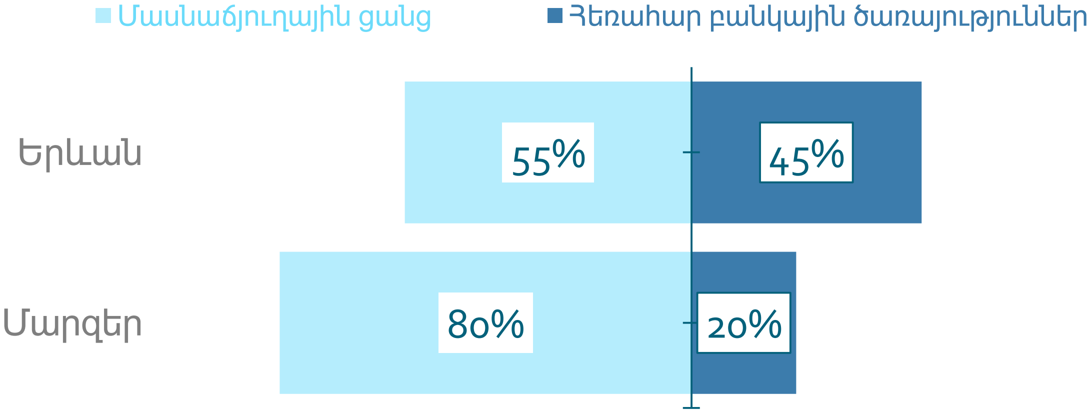

- Միջինում ***10 ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆԻՑ*** 6-ը նախընտրում է զարգացած մասնաճյուղերի ցանցը, իսկ ***4-Ը՝ ՀԵՌԱՀԱՐ ԲԱՆԿԻՆԳԸ:***
- Որքան ***ՄԵԾ Է*** ՓՄՁ-ն, այնքան ավելի է ***ԿԱՐԵՎՈՐՎՈՒՄ ՀԵՌԱՀԱՐ ԲԱՆԿԻՆԳԻ*** առկայությունը:

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ԱՅՍ ԲԱԺՆՈՒՄ ՆԵՐԱՌՎԱԾ ԵՆ ՆԱԵՎ....

- **ՎԱՐԿ** վերցնելու համար **ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՎՈՐ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ**
- Վարկ վերցնելու դեպքում **ԱՌԱՋԻՆ ՆԱԽԸՆՏՐԵԼԻ ԲԱՆԿԵՐԸ**
- Բանկային **ՊՐՈԴՈՒԿՏՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ**
    - *Ժամկետը, տոկոսադրույքը, մեծությունը, արժույթը*
- Բանկային պրոդուկտներից **ՕԳՏՎԵԼՈՒ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹՅՈՒՆԸ** մոտակա 2 տարիներին
    - *Նախընտրելի ժամկետ*
- Շուկայում առաջարկվող **«ՓՄՁ ՎԱՐԿԵՐ»** անվանումով վարկերի վերլուծությունը

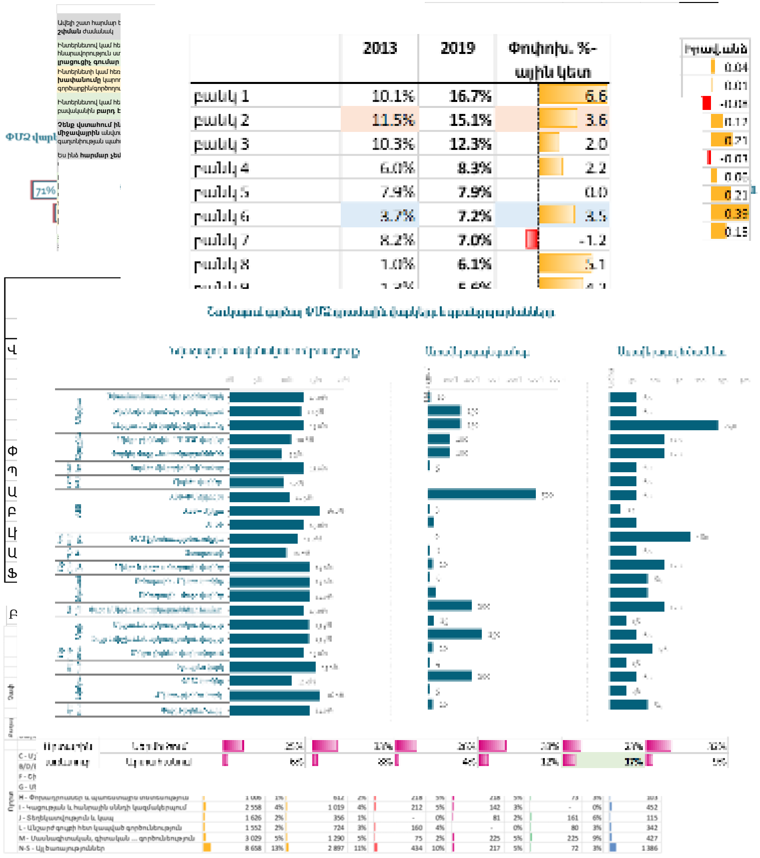

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԵՎ ԱՅԼ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- ***ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ՕԳՏՎՈՂ*** ՓՄՁ-երը
  - Համեմատություն ***2013-ի*** հետ
- ***ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ*** ծառայություններ
- ***ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ*** խորհրդատվության և հետազոտական ծառայություններ
- ***ՀԱՇՎԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ***, մարքեթինգ և այլ ծառայություններ
- Հիմնական բանկից նման ծառայություններ ստանալու նախընտրությունները

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Խորհրդատվական և այլ մասնագիտական ծառայություններից օգտվողները

Նախորդ 2 տարիներին մասնագիտական որևէ ծառայությունից օգտված ՓՄՁ-ները

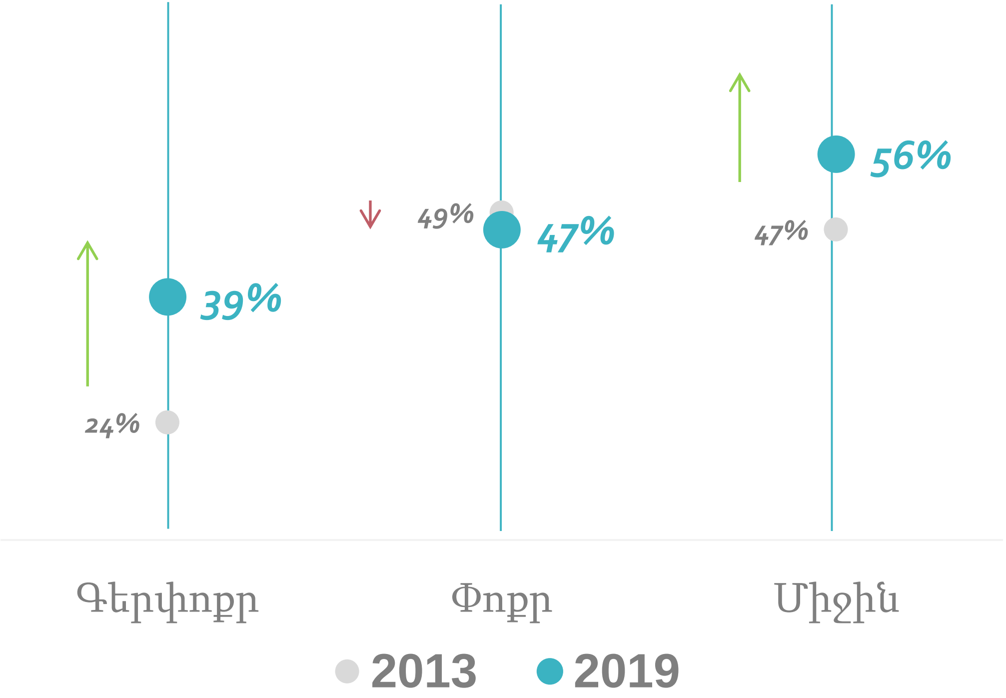

- ՓՄՁ-ների **46%-ը** նախորդ 2 տարիների ընթացքում առնվազն մեկ անգամ օգտվել է ***«ՊԱՏՎԻՐԱԿՎՈՂ» (OUTSOURCE)*** որևէ ***ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆԻՑ՝***
- միջինում դրա համար վճարելով ***120 ՀԱԶԱՐ ԴՐԱՄ;***
- ՓՄՁ-ների մոտ ***13%-ն ՍՏԱՑԵԼ Է ԱՆՎՃԱՐ*** մասնագիտական ծառայություններ, որոնք հավանաբար մատուցվել են ***ԸՆԿԵՐՆԵՐԻ/ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԻ/ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ:***

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԵՎ ԱՅԼ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆԵՐ

Օգտվողները 2013թ և 2019թ

Մասնագիտական ծառայությունից օգտվող ՓՄՁ-ները 2013թ. և 2019թ.

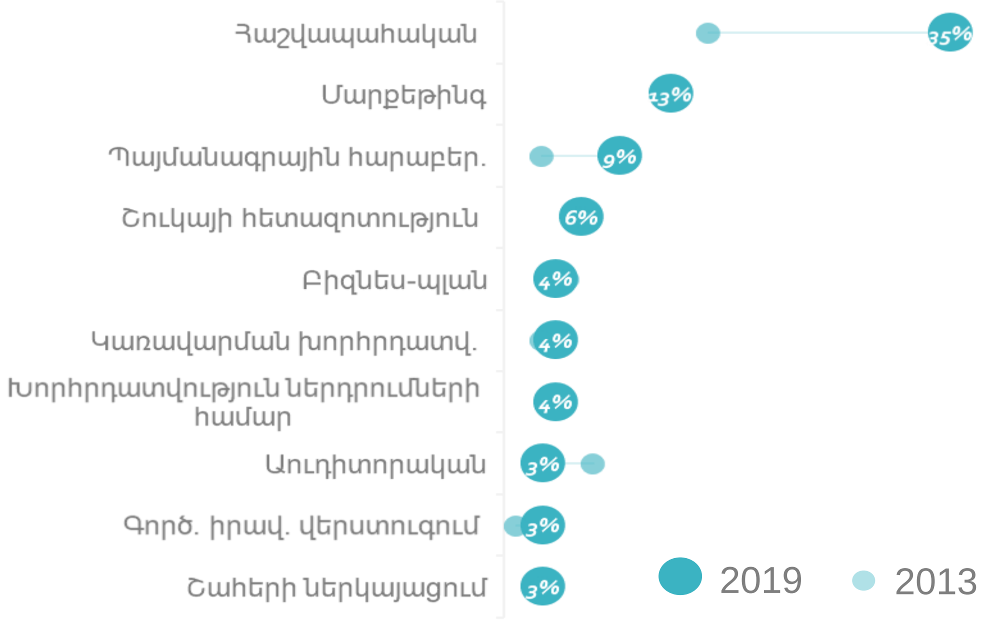

❖ 2013թ-ի համեմատ կտրուկ աճել են հատկապես ՓՄՁ-ների կողմից ***ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ*** օգտագործման ծավալները, ինչը կարող է բացատրվել նաև նմանատիպ ծառայությունների ***ԳՆԻ ՆՎԱԶՈՒՄՈՎ*** (***100 ՀԱԶԱՐ՝ 2013-ԻՆ 120 ՀԱԶԱՐԻ*** փոխարեն)։

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մասնագիտական ծառայությունների պահանջարկը Երևանում և մարզերում

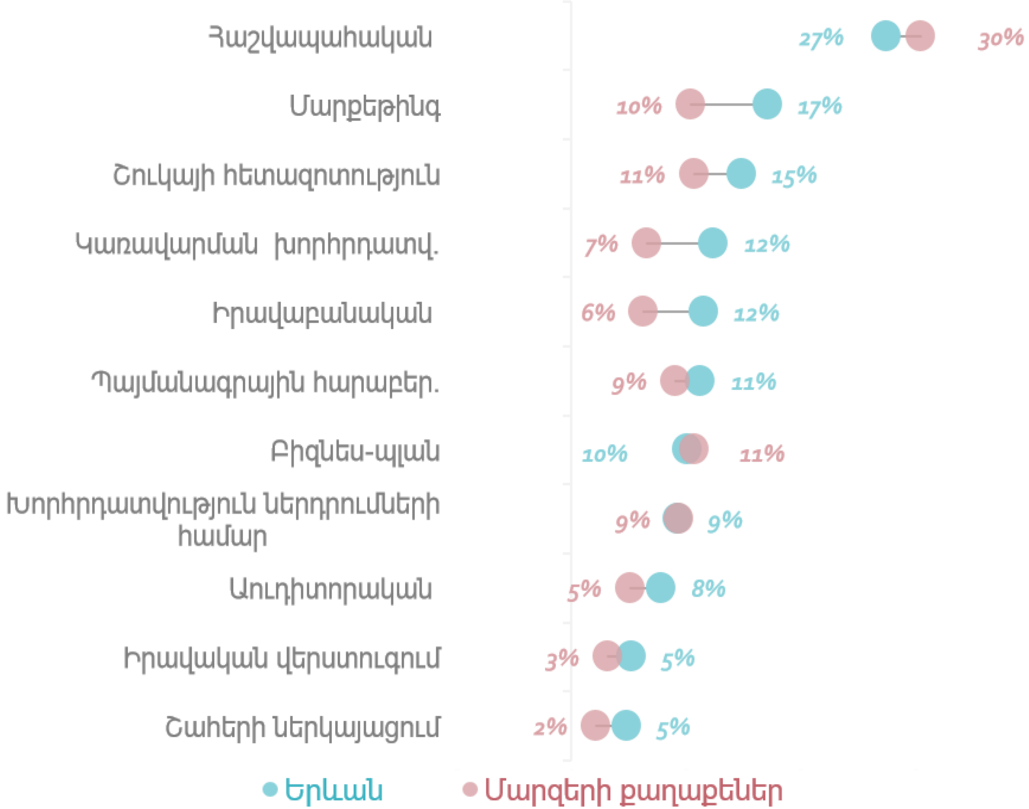

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

- ❖ Ըստ ՓՄՁ-ների գնահատման՝ **ՊԱՀԱՆՋԱՐԿՆ ԱՃԵԼՈՒ Է** առաջիկա 2 տարիների ընթացքում:
- ❖ Գրեթե բոլոր տեսակի մասնագիտական ծառայությունների պահանջարկն ավելի մեծ է **ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ, ՔԱՆ ՄԱՐԶԵՐՈՒՄ:**
- ❖ Հաշվապահական ծառայություններից բացի՝ **ՄԱՐԶԵՐՈՒՄ ԱՌԱՎԵԼ ՄԵԾ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿ ՈՒՆԵՆ ԲԻԶՆԵՍ-ՊԼԱՆԻ** մշակման ծառայությունները:

Կառավարման և հետազոտական ծառայությունների պահանջարկը

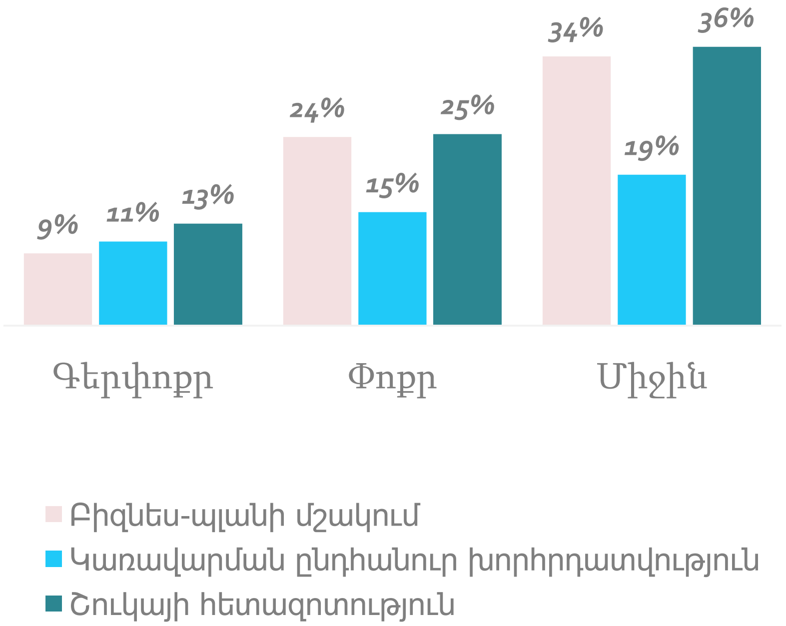

Ծառայությունների համար վճարած արժեքը (հազար դրամ)

այլ ծառայությունների համեմատ

- ❖ Կառավարման խորհրդատվական ծառայություններն **ԱՎԵԼԻ ԹԱՆԿ ԵՆ** մյուս տիպի ծառայությունների համեմատ:
- ❖ Առավել մեծ պահանջարկ կա **ՇՈՒԿԱՅԻ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ** նկատմամբ, որը նշված ծառայություններից նաև **ԱՄԵՆԱՄԱՏՉԵԼԻՆ Է:**

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ԱՅՍ ԲԱԺՆՈՒՄ ՆԵՐԱՌՎԱԾ ԵՆ ՆԱԵՎ....

- ❖ **Իրավաբանական** ծառայությունների պահանջարկը
- ❖ **Հաշվապահական/ աուդիտորական** ծառայությունների պահանջարկը
- ❖ **Մարքեթինգային** և այլ ծառայությունների պահանջարկը
- ❖ **Հիմնական բանկից** նման ծառայություններ ստանալու նախընտրությունը

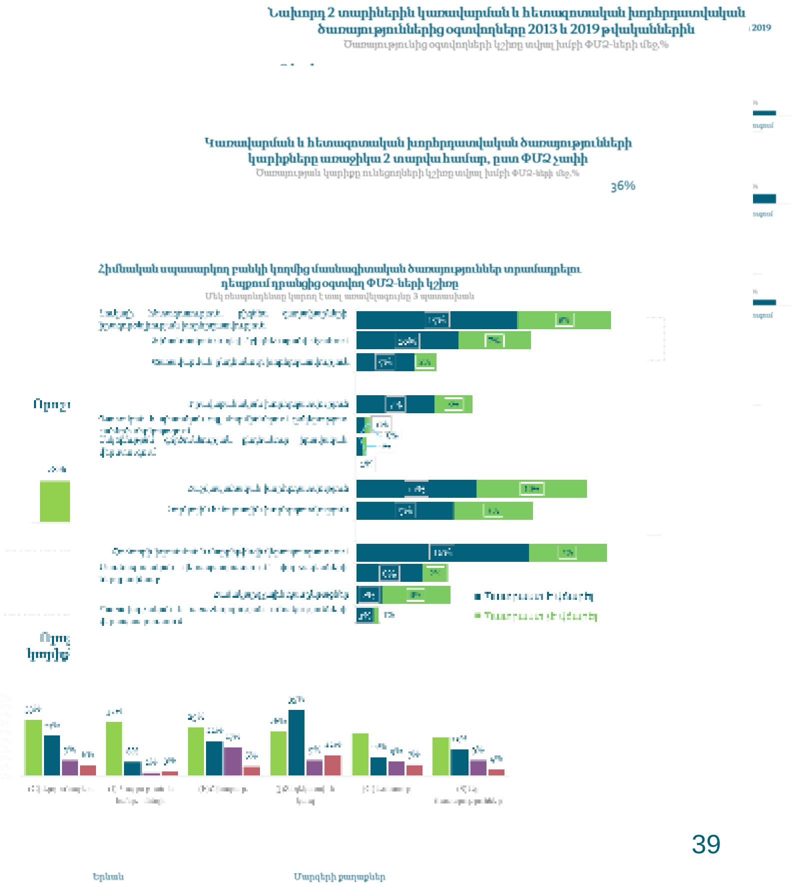

Աղբյուրը՝ ՓՄՁ հետազոտություն 2019 և ՓՄՁ հետազոտություն 2013, Ամերիա ՓԲԸ

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

- 2018-ի սկզբին ՓՄՁ-ների քանակը գնահատվում էր մոտ ***67,000***:
- ՓՄՁ-ների ***ԴԵՐԸ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԱՎԵԼԻ ՓՈՔՐ Է*** վերջիններիս քանակի համեմատ:
- ՓՄՁ-ների ***ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐՏԱԴՐՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՎԵԼԻ ՑԱԾՐ Է:***
- Նախորդ տարվա նկատմամբ արձանագրվել է ***ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԻՐԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏԻ և ՍԵՓԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՉԱՓԱՎՈՐ ՎԱՏԹԱՐԱՑՈՒՄ:***
- Առաջիկա տարիների համար թողարկման ծավալների ավելացման ***ՍՊԱՍՈՒՄՆԵՐԸ ՉԱՓԱՎՈՐ ԴՐԱԿԱՆ ԵՆ:***
- ***ՆՈՐԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ*** կատարող ՓՄՁ-ներն ***ԱՎԱՆԴԱԿԱՆ*** ներդրում կատարողների ***ՀԱՄԵՄԱՏ ԱՎԵԼԻ ՔԻՉ ԵՆ***:
- 2013-ի համեմատ՝ 2019-ին ***ԲԱՆԿԵՐԻ ՀԵՏ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՇԱՏ ԱՎԵԼԻ ԳՈՀ ԵՆ:***

GEM- Global entrepreneurship monitor

Ձեռնարկատիրության Համաշխարհային Մոնիտորը (GEM) պարբերաբար չափում է **ձեռնարկատիրության մակարդակը**:

GEM- ը թվերով.

- **20 տարվա** տվյալներ
- Տարեկան **120,000+ հարցազրույց**
- **100+ երկրներ**
- **500+ փորձագետ**՝ ձեռնարկատիրության ուսումնասիրության ոլորտում

Բնակչության հարցում (APS)

- Յուրահատուկ գործիք՝ **ձեռնարկատիրության մակարդակը չափելու** համար;
- Կենտրոնանում է անհատների վրա՝ գնահատելով ձեռնարկատիրության նկատմամբ **վերաբերմունքը** և **ընկալումները**;
- Թույլ է տալիս նաև գնահատել **«ոչ ֆորմալ»** ներդրումները:

Ազգային փորձագիտական հարցում (NES)

- Ուղղված է գնահատելու երկրում **ձեռնարկատիրական միջավայրը**;
- Հիմնված է **փորձագետների կարծիքի** վրա

Համաշխարհային զեկույց

54 երկիր

129,345 հարցում
Բնակչության հարցում (APS)

2,315 փորձագետ
Ազգային փորձագիտական հարցում (NES)

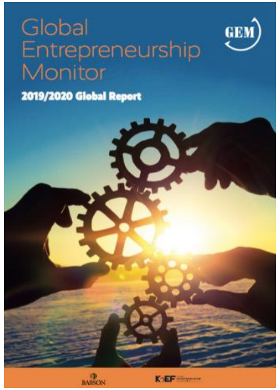

Մարտ 2020

Առաջին անգամ Հայաստանում

Ամերիա

2000 հարցված
Բնակչության հարցում (APS)

40 փորձագետ
Ազգային փորձագիտական հարցում (NES)

Տվյալների հավաքագրում
Ապրիլ- հուլիս 2019

Ազգային զեկույց
Ապրիլ 2020

GEM- Հայաստանի ազգային զեկույց

Հայաստանի վարկանիշը ըստ որոշ ցուցանիշների 50* երկրների շարքում

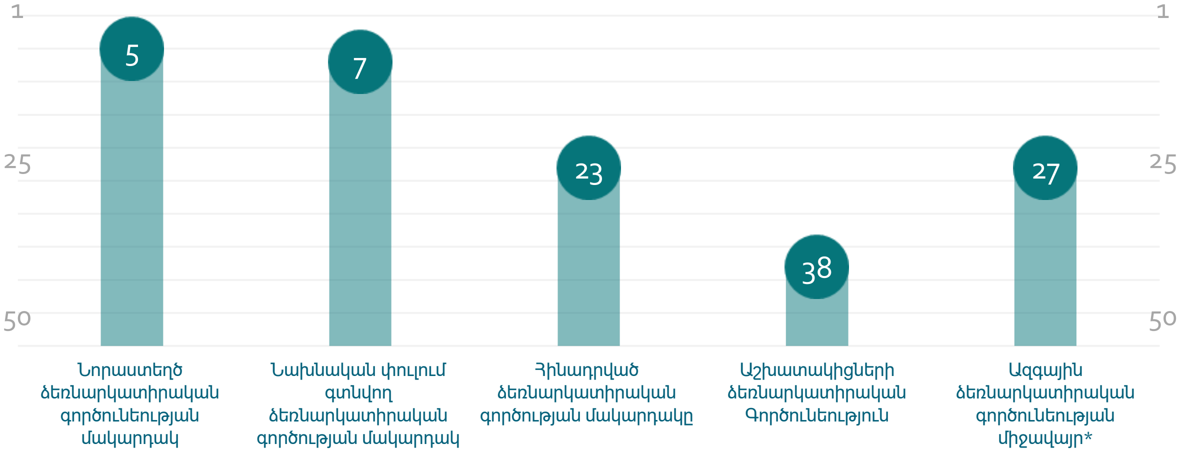

Հետազոտության ընթացքում քննարկվում է նաև.

- Ձեռնարկատիրությամբ զբաղվելու **ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ** և **ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ** հիմքերը
- **ԴՐԴԱՊԱՏՃԱՌՆԵՐ**. Ինչո՞ւ են մարդիկ ձեռնարկատիրությամբ զբաղվում
- **«ՈՉ ՖՈՐՄԱԼ»** ներդրումներ
- **ԲԻԶՆԵՍԻՑ ԴՈՒՐՍ ԳԱԼԸ** (դրական և բացասական պատճառներ)

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄՆԵՐ GEM ազգային զեկույցում.

Հայաստանը **3-րդն է**, մարդկանց կշռով ովքեր ասում են, որ **մյուսների կարծիքով, իրենք շատ նորարար են:**

Բնակչության **7,9%** -ը վերջերս **միջոցներ է տրամադրել** մեկ ուրիշին՝ **նոր բիզնես** սկսելու համար (50-ից **14**-րդը):

Հայաստանում բիզնեսից դրական պատճառով դուրս եկածների կշիռը շատ ցածր է (**15%**): Այս ցուցանիշով Հայաստանը հետ է մյուս երկրներից (50-ից **41**-րդը):

Հայաստանում «Աշխարհը փոխելը» բիզնես սկսելու շարժառիթ է միայն **18.4%**-ի համար (բիզնես հիմնողների մեջ): Այս ցուցանիշով Հայաստանը առաջ է ընդամենը 3 երկրից (**Իտալիա, Կորեայի Հանրապետություն, Մադագասկար**):

*Փորձագիտական հարցմանը մասնակցել են 54 երկիր

Ազգային զեկույցի բովանդակությունը

1. Ներածություն
2. Ձեռնարկատիրության սոցիալական և մշակութային հիմքերը
3. Ձեռնարկատիրական գործունեությունը Հայաստանում
4. Դրդապատճառներ. Ինչու՞ են մարդիկ սկսում կամ գործ անում բիզնեսով:
5. «Ոչ ֆորմալ» ներդրումներ
6. Բիզնեսից դուրս գալը
7. Ձեռնարկատիրության համատեքստը

GEM 2019/2020 համաշխարհային զեկույցն այստեղ.

Շնորհակալություն

ՀԱՐՑԵ՞Ր